

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2003 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2002

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä toukokuuta 2003 lähettäessään hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2002 (K 4/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Kirsti Rissanen ja osastopäällikkö Esa Vesterbacka, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Kari Haavisto, sosiaali- ja terveysministeriö
- valtionsyyttäjä Päivi Hirvelä ja valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- tutkija Heini Kainulainen, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
- ylijohtaja Maija Kukkonen, Kriminaalihuoltolaitos.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunnan lähtökohdat

Valiokunta on käsitellyt asiaa hallituksen kertomukseen sisältyvien, lakivaliokunnan omien lausumien osalta, joista yksi kuuluu työministeriön ja loput oikeusministeriön hallinnon-alaan. Kertomukseen sisältyy 12 tällaista lausumaa. Lisäksi valiokunta on tarkastellut edustajan ehdotuksen perusteella hyväksyttyä lausumaa seksuaalirikossäännösten soveltamisesta.

Lakivaliokunta pitää hallituksen selostuksia ja kannanottoja lausumista asianmukaisina. Valiokunta esittää hallituksen selvitysten johdosta seuraavat huomautukset.

Poistettavat lausumat

Hallituksen käsityksen mukaan seuraavat lausumat eivät enää anna aihetta toimenpiteisiin:

- *Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen*
HE 8/1999 vp
- *Menettämisseuraamukset, laajennettu hyödyn menettäminen*
HE 80/2000 vp
- *Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka*
HE 57/2000 vp
Eduskunta hyväksyi lakivaliokunnan ehdotuksesta kaksi lausumaa, joista toinen edellyttää, että asetuksen tasoiset virkasytteen oikeuspaikkaa koskevat säännökset kumotaan mahdollisimman nopeasti.
- *Perintösopimus, yritysten ja maatalaomaisuuden arvostussäännöt, perintö- ja lahja-verolaki*
HE 77/2000 vp

Eduskunta hyväksyi lakivaliokunnan ehdotuksesta kaksi lausumaa, joista toinen edellyttää, että perintö- ja lahjaverolakia muutetaan niin, että yritysten ja maatalomaisuuden arvostussäännöt perintöverotuksessa palautetaan ennen vuotta 1993 vallinneelle tasolle.

Valiokunta yhtyy hallituksen käsitykseen, etteivät mainitut lausumat anna enää aihetta toimenpiteisiin, ja ne voidaan valiokunnan mielestä poistaa.

- *Seksuaalirikossäännösten soveltaminen ja seksuaalirikoksia koskevan lainuudistuksen vaikutukset*, HE 6/1997 vp, HE 117/1997 vp sekä K 3/2002 vp

Eduskunta hyväksyi 15.6.1998 ed. Pirjo-Riitta Antvuoren ehdotuksesta seksuaalirikossäännösten soveltamista koskevan lausuman. Lausuma edellytti hallituksen sisällyttävän vuotta 2001 koskevaan hallituksen kertomukseen selvityksen siitä, miten uusia seksuaalirikossäännöksiä on sovellettu viranomaistoiminnassa ja oikeuskäytännössä.

Vuotta 2001 koskevassa kertomuksessa (K 3/2002 vp) ilmoitettiin, että seksuaalirikosten viranomais- ja tuomioistuinkäsittelyä koskevia tietoja sisältyy Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuosittaiseen Rikollisuustilanne-julkaisuun.

Kertomuksesta antamassaan lausunnossa lakivaliokunta totesi, ettei kertomukseen sisältynyt eduskunnan edellyttämää selvitystä. Pelkkää viittausta Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuun ei pidetty asianmukaisena eikä riittävänä. Selvitys oli edellytetty annettavaksi nimenomaan hallituksen toimenpidekertomuksessa, koska silloin valiokunnalla on eduskunnan työjärjestykseen sisältyvien valiokuntien toimivaltasäännösten puitteissa luonteva tilaisuus tarkastella uudistuksen vaikutuksia ja esittää sitä koskevia näkökantojaan.

Valiokunta totesi tuolloin, että sanamuotonsa johdosta lausuma raukeaa vuotta 2001 koskevan kertomuksen yhteydessä. Jotta valiokunta kuitenkin saisi lausumassa tarkoitetun mahdollisuuden seksuaalirikossäännösten tarkasteluun, valiokunta ehdotti hyväksyttäväksi lausuman, että hallitus sisällyttää vuotta 2002 koskevaan hallituksen toimenpidekertomukseen selvityksen siitä, miten uusia seksuaalirikossäännöksiä on sovellettu viranomaistoiminnassa ja oikeuskäytännössä (LaVL 14/2002 vp). Seksuaalirikoksia koskevan lausuman perusteena oli raiskausta koskevien rikoslain 20 luvun säännösten uudistaminen. Raiskauksen tunnusmerkistö- ja rangaistussäännökset jaettiin kolmeen törkeysasteeseen rikoslain kokonaisuudistuksessa noudatetun periaatteen mukaisesti. Uudistuksen epäiltiin johtavan rangaistuskäytännön lievenemiseen, jos tuomioistuimet ja viranomaiset ryhtyvät soveltamaan lievintä rangaistussäännöstä — pakottaminen sukupuoliyhteyteen — myös tekoihin, joihin sitä ei ole tarkoitettu.

Kertomuksesta ilmenevän ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta toteaa, ettei rikoslain raiskausta koskevien säännösten uudistaminen ole johtanut rangaistuskäytännön lievenemiseen tai mahdollisia yksittäistapauksia lukuun ottamatta lievimmän rangaistussäännöksen epäasialliseen soveltamiseen. Raiskauksista tuomitut rangaistukset ovat ankaroituneet. Rangaistuskäytännön ankaroituminen alkoi vuoden 1998 tienoilla, eli noin vuosi ennen uusien säännösten voimaantuloa. Tunnusmerkistöjen laajentuminen ja raiskauksen muuttaminen virallisen syytteen alaiseksi ovat myötävaikuttaneet raiskausrikoksista nostettujen syytteiden määrän lisääntymiseen.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, etteivät myöskään seksuaalirikoksia koskevat lausumat anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta esittää perustuslakivaliokunnalle,

että perustuslakivaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Tero Rönni /sd
vpj.	Susanna Rahkonen /sd	Petri Salo /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Pertti Salovaara /kesk
	Reijo Kallio /sd	Minna Sirnö /vas
	Petri Neittaanmäki /kesk	Timo Soini /ps
	Lauri Oinonen /kesk	Marja Tiura /kok
	Heli Paasio /sd	Jutta Urpilainen /sd
	Lyly Rajala /kd	Jan Vapaavuori /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.